

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

*О.І. МЕЛЬНИК,
канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

***Анотація.** Розглянуто сучасні джерела фінансування розвитку об'єднаних територіальних громад залежно від способу їх залучення. Наведено переваги та недоліки залучення бюджетних, кредитних, інвестиційних ресурсів. Обґрунтовано зміст та вирішальну роль альтернативних джерел у фінансуванні проєктів місцевого соціально-економічного розвитку.*

***Ключові слова:** альтернативні джерела фінансування, об'єднані територіальні громади, децентралізація, проєкти, фінансова спроможність.*

В сучасних умовах проведення децентралізації і подальшого розвитку об'єднаних територіальних громад важливим є посилення їх фінансової спроможності через абсолютно різні фінансові та соціально-економічні механізми. Держава створює всі умови для реалізації поставлених завдань та функцій громад.

Процес об'єднання територіальних громад (далі – ОТГ) розпочався з середини 2015 року, на кінець якого було створено 159 ОТГ. При цьому їх кількість з кожним роком стрімко зростала і у 2019 р. збільшилась більш ніж у 6 разів. Станом на 10 вересня 2020 р. в Україні створено 983 ОТГ. Частка власних доходів ОТГ у доходах місцевих бюджетів (загальний фонд) має чітку тенденцію до зростання: з 2,2% у 2016 р. до 18,3% (за січень-липень 2020 року) [1].

На сьогодні ОТГ одержали доступ до різних зовнішніх та внутрішніх фінансових ресурсів. Важливою ознакою як доступності певного фінансового ресурсу для місцевого соціально-економічного розвитку, так і зацікавленості місцевих органів влади в його застосуванні, є його регулярність, постійність і сталість, а, отже, і можливість їх врахування при здійсненні довгострокового планування та використання в майбутньому [2].

Залежно від способу залучення виокремлюють такі джерела фінансування місцевого соціально-економічного розвитку: бюджетні; інвестиційні; кредитні;

альтернативні (грантові). Усі вони відіграють вагому роль у розвитку ОТГ, поряд з цим мають як переваги, так і недоліки у залученні. Зокрема, перевагами залучення бюджетних ресурсів є їх безоплатність та безповоротність, а також додаткове фінансування у вигляді цільових трансфертів з державного бюджету [3]. При цьому, вони мають такі недоліки як: вичерпність ресурсів; обмежені обсяги фінансування; невідновлювальний характер деяких внутрішніх бюджетних ресурсів (кошти від продажу землі і нерухомості).

Кредитні ресурси надають можливість ОТГ отримати значні обсяги фінансування, які можна повертати поступово протягом тривалого терміну, забезпечити прискорення розбудови місцевої інфраструктури та ін. В той же час їх залучення призводить до збільшення боргового навантаження на місцевий бюджет, зменшення фінансування поточних видатків, можливим є ризик неуспішної реалізації проєктів тощо. Інвестиційні ресурси дозволяють розподілити ризики, видатки та майбутні прибутки між суб'єктами інвестування, однак зумовлюють виникнення обов'язків перед інвестором.

В переважній більшості наукових публікацій стосовно формування місцевих доходів громад та їх розвитку основна увага приділяється бюджетним ресурсам. Бюджетні джерела фінансування можуть формуватись як за рахунок внутрішніх ресурсів ОТГ (надходження від податків та зборів, продажу та оренди об'єктів комунальної власності), так і за рахунок зовнішніх ресурсів (цільові субвенції з державного бюджету, фінансування проєктів з Державного фонду регіонального розвитку та ін.). Як свідчать дослідження Н. Я. Спасів, вітчизняна практика фінансової децентралізації демонструє риси бюджетного типу, оскільки її імперативна домінанта – повна самостійність органів місцевого самоврядування у формуванні джерел доходів і здійсненні видатків. При цьому аргументована необхідність здійснення поступової децентралізації бюджетних ресурсів ОТГ за ефективної реалізації трансферної політики, оскільки превалювання у складі міжбюджетних трансфертів субвенцій, які характеризуються визначеними напрямками витрачання, та перманентна

залежність від дотацій є загрозовими в процесі забезпечення фінансової спроможності ОТГ [4, с. 15].

Ми підтримуємо позицію, що поряд з бюджетними, інвестиційними та кредитними ресурсами, вирішальна роль у фінансуванні проєктів місцевого соціально-економічного розвитку належить саме альтернативним джерелам у формі грантових коштів. Зазначені фінансові ресурси сприятимуть підвищенню фінансової спроможності територіальних громад [5]. На сьогодні вони виконують підтримуючу функцію щодо інших джерел фінансування та є перспективним напрямом фінансування реалізації проєктів і завдань розвитку ОТГ [6].

Враховуючи специфічні ознаки альтернативних джерел, можна надати наступне визначення: альтернативні джерела фінансування розвитку ОТГ – це сукупність фінансових ресурсів, які безповоротно надаються на конкурсній основі на чітко визначені цілі щодо вирішення потреб соціально-економічного розвитку місцевої громади (проєктів) у формі міжнародної технічної допомоги, грантів міжнародних донорських організацій, благодійних внесків та пожертв, а також в межах проєктів корпоративної соціальної відповідальності. При цьому головними умовами реалізації грантової допомоги є: чітке окреслення проблем і потреб розвитку ОТГ; обґрунтування напрямів їх перспективного вирішення; визначення очікуваних результатів та необхідних обсягів фінансування (потреби в ресурсах).

Отже, альтернативні джерела мають ряд особливостей і є визначальним джерелом фінансування в ОТГ, що розвиваються. Адже, державна підтримка у формі бюджетного фінансування необхідна при початковому об'єднанні та для забезпечення основних функцій громадою. В подальшому саме завдяки альтернативним джерелам є можливість удосконалювати інфраструктуру місцевості та зміцнювати її позицію в економіці держави.

Література:

1. Децентралізація : офіційний веб-сайт. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/593/Моніторинг_10.09.2020.pdf (дата звернення: 03.11.2020).
2. Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю. Ф. та ін. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посібник. Київ : Рада Європи, 2017. 107 с.
3. Куценко Т., Сіренко Я. Забезпечення фінансової спроможності територіальних громад як пріоритет децентралізації управління. URL : https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/30350/МО_2019_7.pdf. (дата звернення: 03.11.2020).
4. Спасів Н. Я. Сучасна парадигма фінансів об'єднаних територіальних громад : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.08. Тернопіль, 2020. 40 с.
5. Сембер С. В., Чубарь О. Г., Машіко К. С. Теоретичні підходи до визначення сутності фінансової спроможності та фінансових ресурсів територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2015. №3 (77). С. 81-90.
6. Лісова А.А., Мельник О.І. Перспективні напрями фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад. *Ефективна економіка : електрон. наук. фахове вид.* 2019. Вип. 12. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2019/161_pdf. (дата звернення: 03.11.2020).

***Annotation.** Modern sources of financing the development of united territorial communities depending on the method of their involvement are considered. The advantages and disadvantages of attracting budget, credit, investment resources are presented. The content and decisive role of alternative sources in financing local socio-economic development projects are substantiated.*

***Key words:** alternative sources of financing, united territorial communities, decentralization, projects, financial capacity.*

В. М. ЧОРНОВІЛ ГОЛОВА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

***Г.С. ПОБЕРЕЖЕЦЬ,**
к. іст. н., асистент кафедри українознавства,
Миколаївського національного аграрного університету,
Миколаїв, Україна*

***Анотація.** Досліджується політична діяльність відомого громадського діяча В. М. Чорновола на чолі Львівської обласної Ради народних депутатів. Розглядаються його діяльність, що привела до помітних зрушень у політичній, економічній та соціальній сферах суспільного життя того часу.*

***Ключові слова:** політик, громадський діяч, голова Львівської обласної Ради, аграрна реформа, обласна рада.*